

פרשת שלח

א. לגבי הכתוב בפרשתנו: "ויקרא משה להושע בן נון יהושע", נאמר בגמרא¹, ש"משה רבינו התפלל: "י"ה יושיעך מעצת מרגלים". יש להבין: מאחר שהמרגלים היו "כשרים באותה שעה", והכרח הרי לומר כך, שאם לא כן, לא היה משה רבינו מסכים לשלחם (והדבר תלוי היה הרי במשה, כנאמר: שלח לך – לדעתך), לשם מה, אם כן, התפלל: י"ה יושיעך מעצת מרגלים?

ואם נניח שלמרות שכשרים היו, חשש משה שמא יארע משהו, ומשום כך התפלל בעד יהושע – בלתי מובן לפי זה: למה התפלל בעד יהושע בלבד ולא בעד כולם?

ב. נאמר בגמרא²: "כך אומנתו של יצר הרע: היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה". הגמרא מתכוונת להסביר איך יתכן שיהודי יעבור עבירה? יהודי מבני אברהם יצחק ויעקב, ובו נשמה, "נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי", – איך יתכן שיעבור הוא על ציווי בוראו? על כך אומרת הגמרא: שכך היא אומנתו של היצר הרע, ואין הדבר בא בבת אחת אלא קימעה קימעה.

במצוות יש הרי הענין של הידור מצוה, כן יתכן – כפי שנאמר בגמרא – שיקיים אדם את המצוות (ובכל זאת) לא יצא ידי חובתו. בא, איפוא, תחלה היצר הרע וטוען: לשם מה עליך לקיים המצוה בהידור, קיים את המצוה סתם. לאחר מכן בא היצר הרע וטוען שיקיים המצוה כפי שיוצאים בה על פי הדחק, וכך מוצא הוא פתח לומר לו שיעבור על איסור.

אם כך הוא הדבר לגבי כל מצוה פרטית, שהקלה כלשהי במצוה גוררת אחריה עבירה על איסור – כל שכן במצוות אהבת ישראל, שהיא יסוד כל המצוות, וכמאמר הירושלמי³: "אמר רבי עקיבא: ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה", הקלה במצוה זו גורמת לנתינת מקום להיפך חס ושלום.

ג. בקשר לאהבת ישראל מסופר בגמרא⁴ על גר שבא לשמאי וביקשו: "למדני כל התורה כולה על רגל אחת", דחפו באמת הבנין. כשבא להלל, אמר לו הלל: "דעלך סני – לחברך לא תעביד, ואידך – פירושא הוא". וקשה: מאחר וכן אמר הלל, הרי זה ענין אמת לאמיתו, מדוע, אם כן, לא אמר לו גם שמאי כך?

(3) נדרים פרק ט הלכה ד.

(4) שבת לא, ב.

(1) סוטה לד, ב.

(2) שבת קה, ב.

נרו", חסד ו"המשכה", מצא מקום גם עבורו, ואמר שבאמצעות אהבת ישראל זוכים לכל התורה כולה.

ד. כפי שנאמר בזהר¹⁰ על שלשה צדיקים, שכל אחד מהם חי בדור שלא היה הגון: נח, אברהם ומשה. בדורו של נח, בשעת המבול, התפלל נח רק בעדו ובעד בני ביתו, ואילו בנוגע לבני הדור כולם לא חשב כלל, רק כשבאו אליו ושאלוהו לפשר בניית התיבה, גילה להם שהקב"ה עומד להביא מבול לעולם, ואף הוכיחם, אבל הוא לא הלך אליהם, והזהר מתבטא ביחס לכך בצורה קשה.

אברהם לא המתין עד שיבואו אליו, אלא: "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"¹¹, הלך לכולם, ופרסם אלקות בעולם, למרות זאת, התבטאה עבודתו בעשיית "צדיקים", ואילו עבור אלה שאינם צדיקים לא התפלל, בשעת גזירת סדום, ביקש מהקב"ה: אולי יש גו' צדיקים בתוך העיר, וכשנענה כי אין עשרה צדיקים, אזי – "ואברהם שב למקומו"¹², שוב לא השמיע כל טענה.

אחרת, היתה הנהגת משה רבינו, רעיה מהימנא (רועה נאמן). בשעה שחטאו ישראל, דרש משה רבינו מהקב"ה למחול לכל ישראל, גם לרשעים. ולא רק שלא התנהג כנח, שלא התפלל רק בעד עצמו, אלא

אלא, שב"עבודת" והנהגת הצדיקים קיימות שתי דרכי עבודה: התנהגות של צדיקים כפי שהם לעצמם, הנהגה של קו ה"גבורות" שענינן – העלאה, ואין להם ולגשמיית העולם כלום, וכמובא בלקוטי תורה⁵, שקיום המצוות שלהם הוא ברוחניות, דוגמת הרשב"י בעת היותו במערה.

כלומר: אין עבודה זו שייכת לכלל. זה ענין לצדיקים הנמצאים כאן למטה כמו למעלה, אבל לגבי העולם אינה תופסת מקום, וכדברי הרשב"י⁶: "אפשר אדם חורש וזורע תורה מה תהא עליה" כו', והגמרא מסיימת: "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם".

כך גם בית שמאי, שעבודתם והנהגתם בקו הגבורות, שמאי מלשון "השם אורחותיו", הערכה, וכנאמר בלקוטי תורה⁷. לעצמם – היתה זו דרך טובה, אבל לא לעולם, לפיכך אין הלכה כבית שמאי, ויתר על כן: בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה⁸.

לכן כשבא הגר לשמאי וביקש, למדני כל התורה כולה על רגל אחת, מבחינת הנהגתו של שמאי בקו הגבורות, לא היה מקום לכך, ודחפו באמת הבנין, אמת הבנין פירושו מדה, משום המדידה וההגבלה של בנין שמאי – דחפו, שלפיה אין מקום לזה. אך כשבא להלל, שענינו⁹: "בהלו

(5) ויקרא יח, ב.

(6) ברכות לה, ב.

(7) שה"ש מח, ג.

(8) ברכות לו, ב. ביצה יא, ב. יבמות ט, א.

(9) איוב כט, ג. וראה לקוטי תורה שיר השירים

מח, ג.

(10) חלק א קו, א וראה שם סו, ב.

(11) בראשית כא, לג. וראה ד"ה באתי לגני תשי"א עיף ח.

(12) בראשית יח, לג.

צדקת הוי' עשה ומשפטיו עם ישראל, שמשה רבינו נשאר במדבר כדי להביא את דור המדבר אתו.

ה. בכך יובן מדוע התפלל משה רבנו למען יהושע דוקא: "ייה ושיעך מעצת מרגלים", אף שלמען אחרים לא התפלל.

בחסידות¹⁸ מוסבר טעם לכך שהמרגלים לא רצו ליכנס לארץ ישראל, משום שלא רצו להתעסק בגשמיות העולם. במדבר לא היה לישראל עסק עם הגשמיות, שכן אכלו לחם מן השמים, שתו מים מבארה של מרים, ואפילו הלבושים נוקו וגוהצו על ידי ענני הכבוד¹⁹, לכן, לא רצו המרגלים לצאת מהמדבר וליכנס לארץ ישראל, ולעסוק בחרישה וזריעה, ובכני אדם חורשים וזורעים.

לעצמם, יתכן שזו דרך טובה, וכמדובר לעיל שיש צדיקים שהנהגתם בקו הגבורות, אבל עבור רועה הדור ומנהיגו, כדי לבצע כוונת דירה בתחתונים יש הכרח בהתבטלות עצמית לחלוטין ונחיתה לבעיות הדור.

לכן, לא נתן כלב ידו למרגלים, שכן לכלב היתה התבטלות כלפי משה רבינו מנהיג הדור, וכנאמר²⁰: "ויהס כלב את העם אל משה", שמשה הוא בחינת "ונחננו מ"ה", ביטול עצמי,

אדרבא, משה רבינו אמר¹³: "ואם אין – מחני נא מספרך אשר כתבת".

משה רבינו סיכן עצמו לטובת כל ישראל, ולמרות שעל פי שכל, על פי טעם ודעת, אין מקום להתפלל על חוטאים בעגל, ובזדון – הסתכן משה, ברצון עז ובמסירת נפש, שלמעלה מטעם ודעת, גם עבורם, ורק הנהגה זו, מכונה בזהר הקדוש, נשמתא דאורייתא: "שלימו כדקא יאות". וזו הדרך שלאחר מתן תורה, זה סימנו של "רעיה מהימנא".

מנהיג הדור, ובפרט לאחר מתן תורה, מסתכן למען כלל ישראל בלי יוצא מהכלל, בין אם השכל מסכים לזה ובין אם לאו, אינו מסתגר בתיבה עם בניו ואשתו ונשי בניו אתו, ושאר בני ישראל – לא בעי רחמי עליהו. משום שהם כו', ובגין כך איקרון מי המבול על שמי' (ולפיכך נקראים מי המבול על שמו)¹⁴.

רועה ישראל מסתכן, ובמסירת נפשו בפועל, למען דור, שהוא, אפי' דור המדבר, שעליהם אומר רבי עקיבא – למרות היותו אוהב ישראל, ואומר¹⁵: ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה – אין להם חלק לעולם הבא¹⁶. משה רבינו, הרועה הנאמן, מוסר נפשו גם עבורם, ונשאר במדבר בגללם, וכנאמר במדרש¹⁷, לפסוק

13) שמות לב, לב.

14) זהר חלק א סו, ב.

15) ראה הערה 3.

16) סנהדרין קח, א.

17) במדבר רבה יט, יג.

18) לקו"ת במדבר לו, ד.

19) דברים ת, ד. ורש"י שם.

20) במדבר יג, ל.

את הציצית לבדן, ולשם מה יש צורך בטלית? אלא: טלית הוא "מקיף", שהרי אינו מזון שהאדם מעכלו בקרבו, כי אם מלבוש המקיפו מבחוץ, ואין הוא מסוגל לקלוט אותו בתוכו. יש לדעת, איפוא, שתרי"ג המצוות הרמוזות בציצית, נובעות מ"טלית", היינו ממקור שלמעלה מהשכל.

אם יקח את הציצית לבדן, בלי טלית, לא יקיים כל מצוה, ואין הדבר מזכיר לו כלום. רק כשלוקח הציצית התלויות בטלית, כלומר, שידוע ומכיר שכל התורה והמצוות, מקורן בדבר שלמעלה מן השכל ואינו ניתן להשגה – אז מהווה הדבר מצוה.

א. בסיום פרשת ציצית, נאמר²⁴:
 "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". עלול אדם לעשות "חשבון", שדרך התורה היא היפוכה של דרך העולם: הוא נדרש לשמור שבת ויום טוב, ועוד להוסיף עליהם מחול על הקדש²⁵, למרות שיש לו מתחרים גויים, ולהבדיל בני ישראל שאינם שומרי שבת. הוא נדרש מיד בקומו משנתו להתפלל, ואח"כ ללמוד, ורק לאחר מכן – להתפנות למסחרו. ובהיותו שקוע כבר בעסק, הוא נדרש, בעצם היום, בעיצומו של מסחר, להתפלל מנחה – שזהו הרי גודל החביבות של תפלת מנחה. בערב עליו שוב להתפלל תפלת ערבית ולקרא קריאת שמע שעל המטה. כן הוא

ביטול במציאות²¹, לפיכך, כלב – רוח אחרת היתה עמו.

וזה הטעם לכך שמשה התפלל על יהושע דוקא, כי משה ידע שיהושע יירש את מקומו בהנהגת הדור. שהרי אלדד ומידד מתנבאים במחנה: משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ²², לכן התפלל עליו: "יהי יושיעך מעצת מרגלים", גם בשעה שכשרים היו, כי מנהיג הדור חייב להתמסר לכולם.

(משיחת ש"פ שלח, תשט"ו)

1. נאמר במדרש שמשה רבינו אמר להקב"ה: מה תועלת בנתינת התורה והמצוות לישראל, והרי הם נמצאים בעולם הזה, הגשמי והחומרי, ועולמים הם לשכוח את כל הענין. השיבו הקב"ה: אתן להם מצות ציצית, שעל ידה יזכרו על כל המצוות, ש"ציצית" – בגימטריא שש מאות, ועם שמונת החוטים וחמשת הקשרים, הרי הם תרי"ג. מזכיר, איפוא, דבר זה את כל המצוות. וכמו שנאמר²³ "וראיתם אותו – וזכרתם את כל מצוות הוי"."

לכאורה אין זה מובן, מאחר והציצית באה להזכיר על המצוות, לשם מה יש צורך בטלית? העיקר הוא הרי הציצית, המזכירות על תרי"ג המצוות כנ"ל, אי"כ ה' אפשר לקחת

(21) תו"א יתרו סח, ג. לקו"ת ויקרא ב, א.

(22) במדבר יא, כז. סנהדרין י, א.

(23) במדבר טו, לט. ורש"י שם.

(24) במדבר טו, מא.

(25) שלחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן רסא סעיף ד.

נדרש לזהירות בגניבה, גזילה, אונאה והשגת גבול – ולהיפך מדרכי המסחר, צפה הרי השאלה: איך יכול הוא להתנהג על פי תורה, בשעה שהיא היפוכה של דרך העולם?

לכן נאמר בסיום פרשת ציצית – שתוכן הציצית, הוא הרי, כאמור, למעלה מטעם ודעת, כנ"ל: בשעה שאין אדם מתחשב בשום מדידות והגבלות של טעם ודעת, ומקיים מצוות למעלה מטעם ודעת, מתנהג עמו גם הקב"ה, למעלה מהגבלת הטבע, וזהו: "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" – שהרי אפילו שחרור עבד אחד ממצרים היה בלתי אפשרי על פי טבע כמאמר

רו"ל²⁶, ולמרות זאת יצאו שש מאות אלף רגלי העם לבד נשים וטף, וגם ברכוש גדול, שכל אחד מישראל היה לו, לא פחות מתשעים חמורים טעונים כסף וזהב²⁷, וגם ערב רב עלה אתם, שאפילו גוים הכירו בזה – שכל זה הוא הרי למעלה מהטבע לגמרי. בשעה שהיהודי מתנהג מחוץ להגבלת הטבע, אזי – "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", וגם מלמעלה משפיעים מעל לדרך הטבע בבני חיי ומזוני רויחא.

(משיחת ש"פ שלח, תשי"ג)

²⁶ מכילתא, מובא ברש"י על התורה שמות יח,

²⁷ בכורות ה, ב.

